

Любота О.О., магістр,
Навчально-науковий інститут неперервної освіти,
Урчик П.О., студент,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: асистент Шапенко Л.О.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЛОБІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЯВИЩА

На сучасному етапі розвитку української державності значне питання приділяється лобіюванню, як інституту представництва у владних структурах різними суб'єктами правовідносин, що відстоюють свої інтереси. Суспільство має різні групи інтересів, відмінність думок, багатоманітність політичних точок зору – все це існує протягом всієї історії людства, з тих пір як почала складатися система влади. Як результат, з'являється необхідність у лобізмі, а він виникає тоді, коли з'являється необхідність кореляції групових інтересів. Природно, кожна група зацікавлена в тому, щоб рішення було на її користь, і якщо в неї є можливості, вона докладе зусиль, щоб належним чином вплинути на відповідні органи влади.

З точки зору права, лобізм можна розглядати, як різного рівня форми представництва у владних структурах інтересів різних соціальних і політичних груп, їх вплив на ухвалення рішення, що не припускає встановлення постійних і зобов'язуючих відносин. Лобізм, як соціально-політичний інститут, на думку різних авторів, можна охарактеризувати як: систему і практику реалізації інтересів різних груп (союзів і об'єднань) громадян шляхом організованого впливу на законодавчу й адміністративну діяльність державних органів; вплив на органи державної влади з метою прийняття чи зміни рішень в інтересах структури, що лобіює; політичний тиск, що робиться на органи влади та їх керівників з метою просування особливих інтересів різних економічних, соціальних, культурних, політичних та інших груп [1, с. 4].

Як самостійне суспільно-політичне і політико-правове явище він формується тільки в ході радикальних трансформацій сучасних суспільств, в умовах становлення економічного і політичного ринків. Як зазначають сучасні вчені, лобізм як повноцінна інституція з'являється тоді, коли вже наявні дві необхідні умови: по-перше, виникає велике різноманіття інтересів у суспільстві унаслідок його соціального розшарування, «спеціалізації»; по-друге, розширюється доступ до влади на основі політичного плюралізму, що характерно насамперед для демократичних режимів [2, с. 122]. Виходячи із вищенаведеного, можна

стверджувати, що джерелом лобіювання є інтереси груп, групова природа яких є основною ознакою лобізму. Лобізм є важливим чинником політико-правового та соціально-політичного життя, що властивий будь-якій політичній системі та притаманний будь-якому розвинутому суспільству, оскільки виникає при зіткненні інтересів у суспільстві в результаті його соціальної диференціації, а також при розширенні доступу до влади.

Продовжуючи й узагальнюючи цю точку зору можна зазначити таку закономірність: де виникають ринкові відносини, суспільство неминуче починає структуруватися у бік ускладнення, перетворюючись в міру дозрівання ринкових механізмів у розвинуту систему безлічі різноманітних, добре організованих економічних та інших групових інтересів, що перебувають у складних відносинах співробітництва і суперництва, конструктивної взаємодії і твердої конкуренції. У результаті цього постійно формуються ті чи інші групові домагання, спалахують міжгрупові протиріччя й конфлікти, задовольнити або розв'язати які багато в чому може тільки держава.

Нині у науковій літературі виокремлюється два підходи до регулювання лобістської діяльності: 1) плюралістичний, який використовується у разі спонтанного утворення груп тиску, що мають різні інтереси і конкурують між собою з приводу одного й того ж предмету. Кожна з таких груп має однакові шанси на реалізацію своїх інтересів, оскільки лобізм в даному випадку розуміється як діяльність суб'єктів, що впливають на структури державної влади з метою прийняття ними необхідних рішень; 2) корпоративістський, що діє в умовах різнофункціонального та неієрархічного розташування складових частин системи представництва інтересів. Корпоративне лобіювання може здійснюватися знизу, коли суб'єкти відстоюють власні інтереси, і за певних домовленостей з наймогутнішою, наприклад, депутатської групою про взаємну підтримку. Якщо ж держава здійснює взаємодію з організаціями, що мають на те монополію, виключаючи участь і представництво третіх осіб, правове регулювання такої системи не матиме практичного характеру [3, с. 4].

Беручи до уваги зазначену особливість лобізму, органам влади різних рівнів доцільно виробити єдину, цілісну правову політику в зазначеній галузі для того, щоб, відображаючи і захищаючи різноманітні інтереси, не догоджати лише привілейованим верствам суспільства і не втілювати в життя позиції обраних; використовувати і систематизувати весь наявний «арсенал» правових засобів таким чином, щоб на поверхню могли вийти позитивні, а не «тіньові» складові лобізму.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що лобізм існує об'єктивно як інститут і як процес динамічного розвитку й удосконалювання правового життя суспільства. Оскільки досягти ефективного правового регулювання

й використання юридичних засобів неможливо без врахування інтересів різних зацікавлених груп, без аналізу розумних і доцільних положень і без готовності конструктивно співпрацювати з тими, хто пропонує цивілізовані форми взаємодії. Разом з тим, лобістська діяльність в Україні ще й досі не має законодавчого закріплення, а без унормованих форм лобіювання інститутів органів державної влади процес формування та вдосконалення системи державотворення та правотворення значно ускладнюється. Все це потребує вжиття невідкладних заходів для прийняття нормативно-правового акта, яким би врегульовувалися питання щодо забезпечення прозорості та законності комунікації з суб'єктами владних повноважень.

Література

1. Бризіцький М. Правовий механізм лобіювання у правових системах загального права / М. Бризіцький // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [матеріали ХХ наук.-практ. конф., м. Львів, 6-7 лютого 2014 р.]. – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2014. – С. 3-5.

2. Шевченко О. В. Комунікативна взаємодія бізнесу і влади: сутнісні характеристики / О. В. Шевченко, Г. В. Шевченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Випуск 103 (Частина I). – С. 120-125.

3. Корнієнко В. О. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. – 2017. – № 1(10). – С. 1-6.

УДК 343 (043.2)

Музиченко А.В., студентка,
Навчально-науковий інститут права,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна
Науковий керівник: Гапоненко Л.В., к.ю.н., доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЯК ЧИННИК ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У сучасній демократично-правовій державі, важлива роль належить становленню політичних партій та громадських об'єднань, які безпосередньо мають сприяти розв'язанню державно-управлінських проблем та протистояти подальшому загостренню кризової ситуації. Це стане реальним, якщо держава і громадянське суспільство будуть не тільки реєструвати негаразди та причини неефективного здійснення реформ, а й визначити ті конструктивні економічні та політичні сили, що сформувалися в Україні за останні роки саме з метою подолання